

Portretten van tweehonderd jaar Oranjes

In De Kapelle in Haskerdijken opent zaterdag de expositie *Koninklijk portret*. Te zien zijn portretten van tweehonderd jaar Nederlandse staatshoofden: van Willem I tot prinses Catharina-Amalia.

Expositie
Ellen Stikkelbroeck

Kunstenares Tineke Fischer is bezig met het inrichten van het kerkje in Haskerdijken. In februari deed ze in *BK-informatie*, een blad voor beeldend kunstenaars, een oproep voor portretten van alle staatshoofden die ons land de afgelopen tweehonderd jaar heeft gehad. „Er meldden zich 36 kunstenaars aan. Van hun werk heb ik het mooiste uitgekozen voor de expositie. Er doen nu in totaal 23 kunstenaars mee”, vertelt de Heerenveense. „Aanvankelijk was ik van plan een soort Franse salon in te richten, met alleen maar werkjes van dertig bij veertig centimeter groot, maar al snel meldden zich ook kunstenaars met ruim-

telijk werk. Toen ben ik van het oorspronkelijke idee afgestapt. Het is hier zo'n prachtige ruimte, daar past ruimtelijk werk natuurlijk ook heel mooi in.”

Het idee voor de expositie hangt uiteraard samen met de viering van tweehonderd jaar Koninkrijk der Nederlanden. Fischer heeft de Oranjes hoog zitten. Dat heeft een persoonlijke oorsprong. „Mijn vader is als kind in de Eerste Wereldoorlog van Duitsland naar Nederland gekomen. Zijn vader en broertjes zijn omgekomen van de honger. Tijdens de Tweede Wereldoorlog zat mijn vader jarenlang ondergedoken. Die familiegeschiedenis doet mij beseffen dat vrijheid belangrijk is en lang niet altijd vanzelfsprekend.” Met de komst van Willem Frederik van Oranje-Nassau tweehonderd jaar geleden kwam er definitief een einde aan de Franse overheersing.

„Sindsdien hebben de Oranjes ons vrijheid gebracht. We hebben vrijheid van meningsuiting en mannen en vrouwen zijn gelijkwaardig. Dat is een groot goed.”

Dat de tentoonstelling een groeppositie moest worden, was voor Tineke Fischer meteen duidelijk. „Het is een heel moeilijke tijd voor kunstenaars met alle bezuinigingen. Volgens mij is de tijd rijp om als kunstenaars samen te werken, om te laten zien dat we samen veel kunnen opzetten. Musea vinden het ook mooi als kunstenaars zelf iets doen. Na De Kapelle gaat de expositie naar Museum Willem van Haren in Heerenveen. Dat is natuurlijk prachtig.” Het werk wordt uiteindelijk op Koningsdag in 2014 geveild bij Hotel Restaurant Tjaarda in Oranjewoud. „Van de opbrengst is 10 procent voor mij, zodat ik hopelijk uit de kosten kan komen. De rest is voor de kunstenaars zelf.”

Variatie

Hoewel de werken op de expositie allemaal portretten zijn, is de variatie groot, zowel in stijl als materiaal. Er zijn figuratieve portretten en abstracte, ruimtelijke werken van bijvoorbeeld glas, keramiek of brons en schilderijen, zeefdrukken en een foto.

Tineke Fischer maakte zelf een portret van Catharina-Amalia.

„Ik had niet gedacht dat er zoveel werk van Amalia zou worden aangeboden; dat is wel wat jammer. Ik had graag meer Wilhelmina's en Emma's gehad”, zegt ze. De kunstenaars werd tot het schilderij geïnspireerd door de inhuldiging van koning Willem-Alexander. „Bij de inhuldiging zat Amalia in de Nieuwe Kerk naast haar grootmoeder Beatrix. Ze keek zo serieus, met een wat bleek snoetje. Ze besefte volgens mij heel goed dat zij de volgende is die de taak van koning op zich moet gaan nemen. Daarom heb ik haar in mijn schilderij niet lachend afgebeeld, maar als een serene meisje met een wit gezichtje.” Het gouden kapje op haar hoofd verwijst naar de kroon.

Een compleet ander werk is het ruimtelijke object *Koninklijk ontmoet Zaalberg* van Randi Vettewinkel, bestaande uit vijf stukken transparant plexiglas. Aan de ene kant van het kunstwerk heeft Vettewinkel koning Willem III afgebeeld, aan de andere kant koning Willem-Alexander. Daar tussenin is het logo te zien van de firma Zaalberg in Leiden, een fabrikant van dekens bij wie koning Willem III en koningin Emma zachte dekentjes bestelden voor de wieg van prinses Wilhelmina. „De kunstenaars is van moeders kant familie van Zaalberg. Het is dus een heel persoonlijk kunstwerk geworden.”

In een grote map bij het ruimtelijke object legt Vettewinkel haar kunstwerk uit. „In mijn vrije werk gebruik ik Zaalberg-dekens als metafoor. Ze zijn sterk, warm en zacht,

Een koninklijke glimlach van Petra Knol Daudeij. Foto's: Marchje Andringa

Volgens mij is de tijd rijp om als kunstenaars samen te werken

Een koninklijke glimlach van Petra Knol Daudeij. Het is een zogenaamd *oxidierij*: een schilderij dat is ontstaan door het gecontroleerd laten oxideren van metaal. Het oxidierij bestaat uit verschillende roestlagen. „De delen die niet mogen gaan roesten, smeert ze in met vet”, vertelt Tineke Fischer.

Het werk verbeeldt een lachende prinses Catharina-Amalia met achter haar een statige koning Willem-Alexander. „Vrolijk en sprankelend, weet hebbende van de bijzondere taak die haar te wachten staat. Onder de zorgzame vleugels van haar ouders, die haar onbezorgd op laten groeien en zoveel mogelijk buiten alle pers aandacht om een gewoon kind laten zijn”, schrijft Knol Daudeij in de catalogus. Doordat de kunstenaars het portret van Amalia heeft gelakt, springt dat er wat meer uit dan het gezicht van haar vader. Willem-Alexander is 'wat op de achtergrond gekomen, als groot voorbeeld voor een koningin in de dop'.

Koninklijk portret wordt zaterdag, op de tiende verjaardag van prinses Amalia, geopend en is tot 1 april te zien in het kerkje De Kapelle in Haskerdijken. Vanaf 5 april tot en met 24 april is de expositie te bekijken in Museum Willem van Haren in Heerenveen. Op 26 april (Koningsdag) worden de werken geveild in Hotel Restaurant Tjaarda in Oranjewoud

bieden bescherming en zijn tijdloos”, schrijft ze. In de map zitten naast de uitleg ook de schetsen van de portretten, een stukje originele deken van Zaalberg met het logo van de firma en een kleine replica van de wiegendeken van Wilhelmina. „Ze heeft er heel veel werk van gemaakt”, jubelt Tineke Fischer.

Opmerkelijk

De expositie bevat meerdere opmerkelijke kunstwerken. Een van de opvallendste is wel het beeld van de hand van Gonda van der Zwaag: *Blauw bloed* getiteld. Het bestaat uit een hoge blauwrode pilaar met een molensteenkraag, met daarop een donkerblauwe schedel, waarvan de onderkaak in goud fungeert als kroon. „Mijn beeld gaat over het publieke drama dat een koningschap aankleeft en de daaruit voortvloeiende mythevorming, ook als de persoon al lang niet meer leeft”, zegt Van der Zwaag in de catalogus bij de expositie. Bijzonder is ook het dubbelportret

Amalia, het serene gouden meisje van Tineke Fischer.